

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יו"ד שבט, ה'תשל"ו

חלק ב – יוצא לאור לש"פ שמות, כ"א טבת, ה'תשפ"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכות

נאווה בת אסתר

בקשר עם יום הולדתה

לשנת הצלחה בכל מכל כל

בגשמיות וברוחניות

ולזכות בעלה וכל יוצאי חלציהם

ולנחת רוח רב מכל יוצי"ח

מתוך התקשרות אמיתית לכי"ק אדמו"ר

ולאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ולשנת הצלחה מופלגה בכל אשר יפנו

ויצליחו באופן דלמעלה מדרך הטבע

ב

בי"ה, כ"ג שבט תשכ"א
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה' יהודא ליב שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"ז שבט, בו כתב אודות פדיון בנו בכורו שי' הבע"ל,
ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת והוא וזוגתו תחי' יגדלוהו מתוך
מנוחה אמיתית שמחה וטוב לבב.

וזכות התעסקותם בעבודת הקדש בחינוך על טהרת הקדש במוסדות הקי'
אשר על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיאינו תעמוד להם בהאמור ובכללות עניניהם
בגו"ר גם יחד.

ויהי רצון אשר בעגלא דידן יפדה השי"ת, בורא עולם ומנהיגו, בנו בכורו
ישראל, ע"י משיח צדקנו.

בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ב

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (וילהלם, תשס"ה).

מוה' יהודא ליב: רסקין, כ"ז אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ב אגרת
ח'שנה; חכ"ז אגרת י'קטז; חל"ב אגרת יא'תקצט; חל"ג אגרת יב'שמט, ובהנסמן בהערות
שם.

בנו בכורו: יצחק.

נשיאינו: יצויין שתחלה נכתב: "נשיא ישראל", ורבינו העביר קולמוס ותיקן (כבפנים). —
ואולי מפני הצנזורה, כיון שנשלחה למדינה ערבית. — ועד"ז, יצויין, גם נמצא במכתב
כללי-פרטי אליו מ"יום שלישי, שלישי בתמוז, ה'תש"ל" (נדפס באג"ק חכ"ז אגרת ט'תתקכו),
שנערכו בו ב' שינויים דלהלן: א) בד"ה יהי רצון שיתעורר (שבאג"ק שם), במקום תיבת
"בתוככי כל ישראל" (שהועבר עלי' קולמוס ע"י מכונת כתיבה) — "בתוככי כל אחביי"; ב)
בד"ה וזה גם יקרב (שבאג"ק שם), במקום תיבות "כי אלקים יושיע ציון ויבנה עירי יודא וישבו
שם וירשוה" (שהועבר עליהן קולמוס כנ"ל) — "כי אלקים יושיע גוי וירשוה".

יפדה השי"ת. . בנו בכורו ישראל: ע"פ שמות ד, כב. וראה גם אג"ק ח"ב אגרת רמב. חט"ז
אגרת ר'צג. לקו"ש ח"א ע' 48 ואילך. תו"מ התועדויות ח"ד (תשט"ו ח"ב) ע' 321 ואילך.
חכ"ב (תשי"ח ח"ב) ע' 235 ואילך. חל"א (תשכ"א ח"ג) ס"ע 83 ואילך. חס"ח (תשל"ב ח"ג)
ע' 101. תשמ"ו ח"ב ע' 525 ואילך.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שמות, כ"א טבת הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני
מהתועדות יו"ד שבט ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ ויחי).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גוי", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

טו טבת, ה'תשפ"ג,

שנת הקהל,

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,

ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2023 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5783 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

הוספה

א

בי"ה, י"ט כסלו תשי"כ
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה' שלמה שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולד בן לבתו מרת מלכה ת"י למזל טוב,

הנה יה"ר מהשי"ת שהוריו ש"י יכניסוהו לבריתו של אברהם אבינו, וכשם שיכניסוהו לברית כן יכניסוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים ויגדלוהו מתוך הרחבה.

וירונו מהם רוב נחת אמיתי, נחת חסידותי.

בברכת מזל טוב ולהצלחה ומופלגה בעבוה"ק בבית ליובאוויטש ולבשו"ט

מ. שניאורסאהן

במש"כ ע"ד פדיון הבן — האָב איך ניט געהערט אין דעם הוראות מיוחדות. והרי כתוב הוא בסידור אדמו"ר הזקן.

א

מצילום האגרת.

מוה' שלמה: פערין, לאַנדאָן. אגרות נוספות אליו — אג"ק חי"ד אגרת הר"פ; חכ"ה אגרת ט"ל, ובהנמסמן בהערות שם.

בבית ליובאוויטש: ראה אגרות אליו — אג"ק חי"ה אגרת ר'תשעה, ובהנמסמן בהערות שם. חכ"א אגרת ח'קצ. ח'קצז.

י. דובר כמ"פ (ונזכר גם לעיל) שאע"פ שמדובר אודות הנהגת הנשיא, שכשמו כן הוא, למעלה מהגוף (שלכן נקרא בשם "נשיא"), מ"מ, כאשר ההנהגה היא מהנהגותיו הגלויות, וגם רצה שידעו אודותה, הרי זה נכלל בעבודתו ופעולותיו בתור מדריך.

ובהקדים — שענינו של נשיא הוא לא רק היותו מורם מעם, אלא עיקר ענינו להיות קשור עם העם, אבל באופן שינשא ויגבי' את העם.

וע"ד הלשון הידוע⁶⁰ "גופא בתר רישא אזיל", והיינו, שכשם שהראש שהוא למעלה מהגוף אינו באופן שהוא מובדל ח"ו מהגוף (שזו חסר לא רק בגוף, אלא גם בראש), אלא הפעולה והתפקיד של הראש, שבהיותו למעלה מן הגוף, יהי' גם קשור עם הגוף להנהיגו כו', והיינו, שעיי"ז ש"החכם עיניו בראשו"⁶¹, ה"ה רואה לאן צריך כל הגוף לפנות, ממה צריך להזהר, ואחרי מה ללכת ולרוץ — כך גם ענינו של נשיא ו"ראש" בישראל, שאע"פ שלכאורה הוא למעלה מהעם (הגוף), והרי קשה להידמות אליו וללכת בדרכיו, הנה אדרבה, כיון שהוא הנשיא, הרי זה גופא הוכחה שצריך לילך בדרכיו — עכ"פ מעין זה, ולאחרי שכבר סלל את הדרך.

ובמכ"ש וק"ו ממה שמצינו בנוגע להקב"ה בכבודו ובעצמו, שישנו הציווי⁶² "והלכת בדרכיו", "מה הקב"ה נקרא חנון אף אתה הי' חנון, מה הקב"ה נקרא רחום אף אתה הי' רחום"⁶³:

מעיקרי האמונה — שהקב"ה הוא "אמיתית המציאות", ואין אף אחד מהנמצאים שיכולים לדמותו אליו, כמ"ש⁶⁴ "אל מי תדמינו", כפי שהרמב"ם מאריך בזה⁶⁵, וקובע זאת בתור יסוד לכל ספרו, שזוהי ההתחלה בהלכות "יסודי התורה" עצמם, ועד שנקרא "יסוד היסודות".

ואעפ"כ אומר הקב"ה בעצמו שצריך להידמות אליו וללכת בדרכיו, והיינו, שמדגישים בפירוש שדרכים אלו הם דרכיו של הקב"ה, שהוא אמיתית המציאות ואף אחד לא יכול להידמות אליו, וביחד עם זה אומרים שרצה הקב"ה ונתן כח שאם רק יהי' "ובחרת בחיים"⁶⁶, לבחור את דרך החיים הנכונה, אזי יוכלו לילך בדרכיו של הקב"ה.

(60) עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.
(61) קהלת ב, יד.
(62) תבוא כח, ט. וראה גם שיחת מוצש"ק פ' בשלח, יו"ד שבט תשל"ד סכ"ב ואילך (תו"מ חע"ה ע' 137 ואילך). וש"נ.
(63) סהמ"צ להרמב"ם מ"ע ח. וראה רמב"ם הל' דעות פ"א ה"ו.
(64) ישעי' מ, כה.
(65) הל' יסוה"ת פ"א ה"א-ח.
(66) נצבים ל, יט.

ואם הדברים אמורים בנוגע להקב"ה עצמו — הרי מזה מובן גם בנוגע לאלו שמביאים רצון ודבר השם ליראיו ולכל אשר בשם ישראל יכונה, שגם הענינים שהיו הדרכים שלהם, וגילו אותם, הרי בודאי שזה ה' מתוך כוונה שיהי' "גופא בתר רישא אזיל", שילכו בדרכיהם, בדוגמת "והלכת בדרכיו" בנוגע להקב"ה בעצמו.

ומזה מובן גם שזה לא רק בנוגע לענינים הכי כלליים, אלא כן הוא גם אפילו בנוגע לפרטי אופני ההנהגה.

ובהקדים המדובר כמ"פ שמצד האחדות שבכל עניני טוב וקדושה, יש צד השווה בין כל עניני טובה וקדושה, אבל כיון שיש ריבוי ענינים, ובלשון הכתוב⁶⁷: "מה רבו מעשיך הוי'", הרי מובן, שכל מעשה וענין של הקב"ה מחדש דבר חדש שלא נודע עדיין משאר הענינים; וכיון שזהו פרט או כלל מ"דרכיו" — גם ממנו צריך ללמוד.

יא. ויש להתעכב על אחד הענינים שבהם מודגשת יחודן של פעולות נשיא זה לגבי כמה נשיאים:

ובהקדים — שבנוגע להפצת היהדות, הנה כמו בכל עניני טוב וקדושה ישנו הציווי⁶⁸ "ואתהלכה ברחבה", היינו, שצריך לילך מתוך תוקף וההתרחבות, וכאמור לעיל, לא להתחשב עם קשיים, אפילו כשהם קשיים אמיתיים.

אבל גם ב"ואתהלכה ברחבה" יש דרגות, כך, שיש כאלו שעיקר ענינם ה' בפנים, או עכ"פ בין בני, ויש גם כאלו שענינם ה' גם ליצור קשרים עם ממשלת או מלכות המדינה שבה נמצאים בני, ולפעול גם על ידם בעניני יהדות.

ובדוגמא שמצינו אצל מרדכי, שהי' ענינו כפי שהוא (מהסנהדרין ועד לראש הסנהדרין⁶⁹, והי' גם ענינו כפי ש"מרדכי יושב בשער המלך"⁷⁰.

וכמדובר פעם בארוכה⁷¹ אודות ב' הדעות שבזה — כמובן מדברי הגמרא⁷² כפי "רצוי לרוב אחיו"⁷³, "לרוב אחיו, ולא לכל אחיו, מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין", לפי שנכנס לשררה — שיש מיעוט של יחידי סגולה שיכולים להתנהג באופן אחר, אבל הדעה המקובלת היא

שידעו, שאם יהי' מעמד ומצב של גלות חושך כפול ומכופל, עד ש'וימש חושך"¹²⁰, שיכולים לממש את החושך בידים (כפי שהי' לפני "ימי צאתך מארץ מצרים"¹²¹), ובמילא יכול הדבר לפעול על יהודי שיצרו הרע יתגבר וירעיש: מהו הצורך ב"לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה"¹²², מוטב שתתעקש ותשאר בארץ גושן או בארץ מצרים, בין המצריים, במצב שבטלה עבודה מאבותינו, והכל יהי' בסדר — הנה על זה מבהירה התורה, למען ישמעו ולא יעשו זאת פעם שני, שידעו ש"לא ככל הגויים בית ישראל", אלא "ה' מלכנו", "ה' מחוקקנו" — הוא נותן לנו את החוקים איך להתנהג, ו"הוא יושיענו"¹²³ — זה מה שיעזור לנו ויציא אותנו מהגלות.

— אם זה יהי' שלא בדרך הטבע או בדרך הטבע, שיהיו זקוקים לפלוני בן פלוני, ל"יושב בשער המלך" וכו'; אבל את האמת צריך לדעת — ש"ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא יושיענו", ויגאלנו שנית בקרוב.

וכאשר מתייראים ואומרים: אם אמת הדבר — איך יתכן שרואים יהודי שיושב בין המצריים ולא רוצה לצאת משם, וטוען ומביא ראיות ש"בטלה עבודה מאבותינו", כך, שיכולים לחיות חיי חורין, ולא להסחב במדבר, "בארץ לא זרועה", עם חוקים שכמה מהם אינם "דמוקרטיים", ועד"ז ענינים שאינם מובנים כלל בשכל, ש"אומות העולם מונין את ישראל כו"¹²⁴ — הנה על זה מסופר בהתחלת שיעור חומש היומי שישנם יהודים שזקוקים לכך ש"בשלח פרעה", לשלחם ולגרשם ממצרים וטומאת מצרים, אבל סוכ"ס נאמר בסיום השיעור: "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", שאף אחד מישראל לא נשאר במצרים.

ו"כימי צאתך מארץ מצרים"¹²¹ — שגם הגאולה עתה, בקרוב ממש ע"י משיח צדקנו, תהי' באופן כזה שאף אחד מישראל לא ישאר בגלות¹²⁵, וכולם יצאו לחירות אמיתית, חירות מ"אל זר אשר בקרבך" זה יצר הרע²⁶, ועאכו"כ חירות משיעבוד מלכויות, ועד ש"לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה וכו'", "וכל המעדנים מצויין כעפר" (ככל פרטי הענינים שבלשון הרמב"ם¹²⁵), ויקויים היעוד¹²⁶ "מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים", ובקרוב ממש.

* * *

(124) פרש"י ר"פ חוקת.

(125) סוף הל' מלכים.

(126) ישעי' יא, ט.

(120) בא יו"ד, כא.

(121) מיכה ז, טו.

(122) ירמ' ב, ב. וראה פרש"י בא יב, לט.

(123) ישעי' לג, כב.

(71) ראה גם

(72) מגילה טז, ב ובפרש"י.

(73) אסתר בסופה ובפרש"י.

(67) תהלים קד, כד.

(68) שם קיט, מה.

(69) ראה פדרר"א פ"ג.

(70) אסתר ב, יט-כא.

והגע עצמך: אצל גויים לא הי' ספק ש"אצבע אלקים היא" (כפי שהכריזו חרטומי מצרים)¹¹², ולכן צעקו "עד מתי יהי' זה לנו למוקש שלח את האנשים"; ואעפ"כ ישנו יהודי "קשה עורף", שמתעקש רח"ל לדחוף את עצמו להכנס ולשבת בביתו של מצרי, בליל חמשה עשר בניסן, לאחר אכילת קרבן פסח!

ואעפ"כ, גם על יהודי כזה מרחם הקב"ה; אך כיון שאינו יכול ליטול ממנו בחירה חפשית (היפך הטבע) — הנה על זה ישנו הענין ד"בשלח פרעה", ש"ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו", היינו, שהגוי מורה ליהודי שעליו להתנהג ע"פ יהדות, ומכריח אותו לצאת מטומאת מצרים, אפילו כשדוחף את עצמו בין המצריים!

ועד שבאים לסיום השיעור של ערב יו"ד שבט: "ובני ישראל יוצאים ביד רמה"¹¹³ — שבזה נכללים אפילו אלו שנדחפו בין המצריים בליל חמשה עשר בניסן, כמבואר בארוכה במאמר חז"ל¹¹⁴, שאולת מצרים היתה באופן שאפילו יהודי אחד לא נשאר בגלות (לא כמו הגאולה מגלות בבל שהרבה יהודים נשארו בגלות, ועד"ז בגאולה מגלות יון ומדי ופרס)¹¹⁵.

יז. ועדיין צריך להבין: לשם מה מספרת זאת התורה? — הרי ח"ו שהתורה תספר חסרון על יהודים, במכ"ש מזה ש"בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב"¹¹⁶, ועאכו"כ לספר בגנותם של ישראל, שכן, אע"פ שהי' זה לפני מ"ת, ואצל יהודי שהי' במצרים, "ערות הארץ"¹¹⁷, הרי זה בכל זאת גנותן של ישראל.

אך הענין הוא — כמדובר כמ"פ¹¹⁸ שמה שמצינו ש"עקם הכתוב שמונה אותיות", לומר "אשר איננה טהורה", במקום לומר "הטמאה"¹¹⁹, הרי זה רק כשהדבר לא נוגע הלכה למעשה, כמו בסיפור שאירע בזמן נח; אבל בשעה שנוגע הלכה למעשה, בפ' שמיני וכיו"ב — הנה על דבר שאינו טהור חייבים לומר תיבת "טמא", כיון שזה נוגע הלכה למעשה.

ועד"ז בנדו"ד: כיון שזה נוגע הלכה למעשה — מבהירה התורה,

(112) וארא ת, טו.
 (113) בשלח יד, ח.
 (114) ראה לקו"ש ח"א בתחלתו. וש"נ.
 (115) ראה גם תו"מ חע"ח ע' 74. וש"נ.
 (116) וראה גם תו"מ חע"ו ע' 183. וש"נ.
 (117) פסחים ג, א ובפרש"י.
 (118) וראה ת, טו.
 (119) יב. וראה קה"ר פ"א, ד.

כפי שהי' "רצוי לרוב אחיו", שהרי "אחרי רבים להטות"⁷⁴, שבשעה שצריך להציל את בני"י, אזי "מרדכי יושב בשער המלך", ובבת אחת עם זה הנה באותה שעה הוא גם מחברי הסנהדרין.

ועד"ז מצינו גם בנוגע לבעל ההילולא ואביו (שהי' ממלא מקומו, וכידוע הדין⁷⁵ שבן יחיד של מלך לא צריך משיחה, כיון שזהו המשך למשיחת אביו המלך), שהיו חלוקים בהנהגתם (כנראה מצד שינוי הזמנים בנוגע למצב במדינה) — שעיקר פעולת אביו היתה בין בני"י (ובזה גופא — עד אפילו ליהודי שנמצא בקצה העולם); ואילו הפעולה של בנו ממלא מקומו היתה קשורה גם עם השתדלות "בשער המלך".

ועד כדי כך, שאפילו בחיי אביו, הי' חילוק ביניהם — בדוגמת החילוק שהי' בין דוד המלך ליואב בן צרוי, שדוד הי' יושב ועוסק בדברי תורה ובאמירת שירות ותשבחות⁷⁶, ועי"ז הי' יואב מנצח במלחמה⁷⁷ (כיון ששני הענינים קשורים זב"ז) — שבעל ההילולא נסע בשליחות אביו להפגש עם שרי המלוכה תחת ה"צָאָר" כדי לפעול שלא לאפשר גזירות ופוגרומים, רח"ל, או לבטל גזירות שכבר היו בתוקף.

וכמדובר פעם בארוכה⁷⁸ אודות הסיפור הידוע (שכבר נדפס⁷⁹) בנוגע לבעל ההילולא שאירע בחיי אביו, שאז הי' השר צורר היהודים סטאָליפּין, שממנו באו כל הגזירות וכו', והי' אחד (שלימדו עסקנות ציבורית וכו') שהיתה לו השפעה עליו, וכ"ק מו"ח אדמו"ר נסע אליו כדי שיוכל להיות אצלו ביום ששי בלילה, ליל שבת, בזמן שאסור לנסוע ולעשות ענינים שהם היפך היהדות, ועמד בגאון וכו', ככל פרטי הסיפור הארוך, ודוקא עי"ז הצליח, כך, שמבלי הבט על כך שהי' צורר היהודים לא פחות מסטאָליפּין, עשה במדה חשובה מה שדרשו ממנו.

ועד שהיו גם מקרים (אף שלא ידועים כ"כ פרטי הדברים) שנסע לחוץ-לארץ כדי להפגש עם שרי המלוכה של מדינות אחרות, ועי"ז פעלו גם על ארצות-הברית (שכבר אז נהגו באופן של חסד בנוגע לבני"י) — שסירבו ליתן הלוואה בשעה שהיתה המלחמה עם יפן, ועי"ז פעלו לעצור את הפוגרומים (כידוע הסיפור בזה — אע"פ שמטעמים ידועים ובלתי ידועים לא הי' עד עתה כל הפרסום בנוגע לעבודה מאחורי הקלעים שהיתה אז בנוגע לשטח פעולה זו).

(74) משפטים כג, ב.
 (75) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
 (76) ראה ברכות ג, ב.
 (77) ראה סנהדרין מט, א.
 (78) ראה גם שיחת יו"ד שבט תשכ"ו ס"ח (תו"מ חמ"ו ע' 28). וש"נ.
 (79) סה"מ תשא בסופו (ע' 162 ואילך). לקו"ש ח"ו ע' 287 ואילך.

ועד"ז בשנים שלאח"ז, בנוגע ל"טשערטאָ אָסעדלאַסטי"80 וכו' וכו' — היו פעולות בין עסקני בני"י שבהם השתתף בגופו גם אביו, ואילו הפעולה עם שרי המלוכה היתה באופן שבגופו נסע בנו יחידו, ממלא מקומו.

ועד"ז לאחר שכבר נעשה נשיא, לאחרי הסתלקות אביו — היתה פעולתו המפורסמת בין בני"י גופא, ע"י יסוד "חדרים", תלמודי-תורה, בתי-כנסיות ומקוואות וכו' וכו', והי' גם שטח גדול שפעל עי"ז שעמד בקשר עם פקידים ושרים ("מיט די קאָמיסאַרן און מיט מיניסטראָרן") של המשטר הקומוניסטי כדי לראות מה יכולים לפעול שם, כידוע לאלו שיודעים פרטי העבודה שהיתה בשנים ההם, אע"פ שמשמעם מובנים לא פירסמו זאת.

יב. ומזה מובן, שכאשר נמצאים במעמד מצב שיכולים להגיע לשרי המלוכה, ישנו שטח הפעולה — ע"י אלו שמסוגלים לזה, ושיקבלו על זה הסכם מ"רוב אחיו", מרוב הסנהדרין, שיסמכו את ידם — להיות "יושב בשער המלך" ולהתעסק עם שרי המלוכה, שזהו ענין של התעסקות בצרכי ציבור באמונה וכו', שדוחה כל הענינים כולם, כהפס"ד בשו"ע⁸¹.

אך יש בזה נקודה שנוגעת להצלחת הדבר — שביאתו ל"שער המלך" צריכה להיות בתור "מרדכי":

הנהגת מרדכי היתה באופן ש"לא יכרע ולא ישתחוה"⁸², והיינו, שאפילו בשעה שהיתה ציווי המלך בנוגע להמן, הנה בהיותו ב"שער המלך", ששם הי' המן (שלכן הי' נוגע ל"יכרע" ו"ישתחוה") — הנה "לא יכרע ולא ישתחוה" (גם לפי הדעה שלא הי' בזה ענין של ע"ז ממש וכו'⁸³, שאין כאן המקום להאריך בזה).

ומזה נמשך גם בדקות — שכדי להצליח "בשער המלך" בנוגע לענינים יהודיים, צריך לדבר באופן שיהי' ניכר שהדובר הוא יהודי!

לא נוגע כ"כ להראות שהוא דובר אנגלית רהוטה, בשפה דיפלומטית עשירה, ולצטט כל מיני חוקים של עובדי ע"ז;

אם יש בזה הכרח, הרי זה יכול לבוא לסוף דבריו, אבל לכל לראש — כנהוג בכל משטר ובכל מדינה שצריך להגיש כתבי אמנה (כפי

(80) = תחום המושב. (82) אסתר ג, ב. (81) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח ס"ע ס"ד. (83) סוסצ"ג. וש"נ.

והיינו, שאע"פ שידעו שזהו עם שהעביד אותם בעבודת פרך, כפי שהתחיל כאשר "ויקם מלך חדש . . אשר לא ידע את יוסף"¹⁰², בצוותו לשכוח על כל הטובות שהיו להם מבני"י — היו כאלו יהודים שלא רצו לצאת ממצרים, באמרם, שהמצב הוקל, "בטלה עבודה מאבותינו"¹⁰³, אין כבר עבודת פרך, וכיון שכן, למה צריך לצאת מארץ מצרים, שבה יושבים בארץ גושן, וללכת לחפש תורה ויהדות בהר סיני שנמצא במדבר, ולשמוע בקולו של "אדם פראי" כמו משה רבינו — בה בשעה שיכולים להשאר ביחד עם מלך מצרים, חרטומי מצרים וחכמת מצרים, ולכן לא רוצים לצאת ממצרים!

אך הקב"ה שולח אזהרה ע"י התורה ומקבל התורה, "משה קבל תורה מסיני"¹⁰⁴, ואומר¹⁰⁵: "כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו"!

ובלשון נבואת יחזקאל¹⁰⁶ (בנוגע לכל הגלויות), שאם יש כאלו שאומרים ח"ו "נהי' כגוים" ("ככל הגויים בית ישראל"¹⁰⁷) — אומר הקב"ה: "חי אני גו' אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה גו' אמלך עליכם" ואין זה באופן שאין לו ברירה ומוכרח לסבול, אלא עקשנותו של יהודי מתבטא בכך שאין לו ברירה ומוכרח לקבל דבר שהוא טוב עבורו — טוב לא רק בעולם הבא, אלא טוב בעולם הזה — "ובחרת בחיים"¹⁰⁸ כפשוטו (שהרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹⁰⁸).

ולמרות שההודעה ש"ביד חזקה יגרשם מארצו" היתה כבר קודם התחלת המכות, ולאחרי' היו כבר תשע מכות — שפעלו על הגויים, כמדובר ביום השבת בארוכה¹⁰⁹ שגויים טענו לפרעה שצריך לציית למשה רבינו: "עד מתי יהי' זה לנו למוקש שלח את האנשים"¹¹⁰ — היו עדיין כאלו יהודים רח"ל שלא רצו לצאת ממצרים!

ועד כדי כך, שבליל חמשה עשר בניסן, לאחרי שכבר היתה הקרבת קרבן פסח, הנה "בחצי הלילה", צריך הקב"ה לילך ולחפש יהודי שיושב בין המצריים "בביתו של מצרי" (כמובא בפירוש רש"י בפ' בא"י) ולהציל אותו משם — לאחרי שנדחף לשם בשעה שאוחזים כבר לקראת המכה האחרונה, בידעו שעכשיו "ביד חזקה יגרשם מארצו"!

(102) שמות א, ח (ובפרש"י). (103) ר"ה יא, רע"א. (104) אבות רפ"א. (105) ס"פ שמות. (106) כ, לב-לג. (107) שם כה, ח. (108) שבת סג, א. וש"נ. (109) (110) בא יו"ד, ז. (111) יב, יג.

מבלי לדבר אודות הדוגמא לאחרים, הרי הוא "חובל בעצמו" (בלשון המשנה⁹⁷), שהוא אמנם פטור בדיני אדם, אבל חייב בדיני שמים⁹⁸].

צריכים איפוא לומר את האמת — להראות שהוא יהודי, ויהודי שגאה בכך "אנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר ונדגול"⁹⁹, וכאמור כמ"פ שאין בזה משום "אל תתגרה בגוי קטן"¹⁰⁰, שכן, כאשר גוי רואה שיהודי עומד ביהדותו באמת בחיי יום יום, אינו מפרש שהכוונה בזה לפגוע בו, ואדרבה: מתי הגוי הוא ברוגז? — כשמגיע יום אידו, ויהודים נחפזים לרוץ לשם, ומתיישרים לשולחן ומכריזים "הורצו"!!!

וכשמדובר אודות גוי שיש לו שליטה וכו' — הנה כאשר הולכים בדרך האמת, אזי סוכ"ס מקבלים אצלו תפיסת-מקום גדולה יותר, ומצליחים לפעול עליו הרבה יותר מכמו בשעה שהולכים בדרך השני', שמראה לגוי שהוא "מתיוון", ורודף אחריו וכו' וכו'.

וכאמור לעיל (סי"א) שידועים הסיפורים בנוגע לעסקנות בדורנו זה ובמשך כל הדורות שלפנ"ז, שמהווים גם הוראת דרך בנוגע אלינו, שבין שתי השיטות שיכולים לחשוב אודותן, שבעבר, בשנים שבסמיכות למ"ת, ה' ספק איזו שיטה תצליח — הנה עתה יצא הדבר מידי ספק: אלו שיש להם סבלנות לעיין ולהתבונן בדברי ימי ישראל, ללא דעה קדומה [לא לחפש דרך נוחה יותר עבורו, אלא לחפש דרך שההצלחה היא בוודאות יותר] — אין ספק מה ימצאו, ולא פעם אחת, אלא פעמיים ושלוש ומאה פעמים במשך דברי ימי ישראל.

טז. וע"פ המדובר כמ"פ שיהודי מקשר את חיי היום-יום עם ענין בתורה, וכידוע פתגם רבינו הזקן¹⁰¹ שצריך לחיות עם הזמן, בהסבירו, שהכוונה בזה לפרשה שקוראים ולומדים בתורה בזמן זה, שממנה יכול למצוא הוראה לימים אלו — יש ענין השייך לזה בחלק הפרשה דערב יו"ד שבט, ט' בשבט, יום ראשון דפ' בשלח (כפי שרבינו נשיאנו, בעל ההילולא, חילק את לימוד השיעורים בחומש ללמוד בכל יום חלק שביעי מהפרשה, החל מיום ראשון, מהתחלת הפרשה עד שני):

מיד בהתחלת הפרשה נאמר: "ויהי בשלח פרעה", שפרעה הוצרך לשלח ולגרש ממצרים את אלו שלא רצו לצאת מהגלות,

שנקרא כאן: "קרעדענשיעלס" — עליו לספר מי הוא, וכאן יש לו ברירה:

ביכלתו לבוא ולומר שהוא מרדכי שמכיר שבעים לשון, ויודע לדבר אנגלית אולי יותר טוב מאחשורוש המלך ושרו המן, יחד עם כל שבעת השרים "הרואים פני המלך" וכו';

וביכלתו להתחיל לספר שהוא אחד מהסנהדרין, ושלפני שהלך לדבר עם אחשורוש, שאל בסנהדרין אם מותר לו לסגור את הגמרא, לעזוב את עניניו ולעסוק בצרכי ציבור בכלל, ובמיוחד — ללכת לישב "בשער המלך" כדי לדבר עם שרי המלוכה בנוגע לעניני בני.

יג. ורואים בפועל איזו דרך הצליחה יותר:

ובהקדם המדובר כמ"פ, שלא שרנו, חיים אנו בזמן שהוא אלפי שנה לאחרי מ"ת, שכן, בשעת מ"ת, ובשנים הראשונות שלאחריה, הנה כשאמרו "ראה נתתי לפניך גו' את החיים ואת הטוב"⁸⁴, וכפירוש רש"י "זה תלוי בזה, אם תעשה טוב, הרי לך חיים" (ואם לאו כו') — ה' צורך לסמוך על כך שכיון שמשה רבינו אומר זאת בשמו של הקב"ה, הנה מסתמא כן הוא;

אבל לאחרי שעברו אלפי שנה ממ"ת — די לדפדף ולהעפף מבט על דברי ימי ישראל, ולראות שכבר ניסו את כל מיני השיטות, כך, שלאחרי מאה שנה, חמישים שנה, שנים-שלשה דורות שבהם ניסו שיטה מסויימת, רואים את תוצאותי' — אם היא שיטה נכונה, והראי', שהיא הצליחה, או שהיא שיטה מעוותת, והראי', שהיא נחלה כישלון, או שגם גרמה היזק רח"ל.

ועד"ז בנידון זה, בנוגע אלינו:

כשמסתכלים בדברי ימי ישראל — הנה בכוכ"כ תקופות היו יהודים שישבו "בשער המלך", וכיון שסוכ"ס "לב ישראל ער הוא"⁸⁵, רצה כל אחד מהם לעשות איזו טובה (ומן הסתם — יותר מאיזו טובה, אלא ריבוי טובות) עבור בני, ע"י הפעולה על הגויים, כיון שבזמן הגלות זקוקים ל"חסד לאומים", אע"פ שיודעים ש"חסד לאומים חטאת"⁸⁶, לפי שאינם עושין אלא להתייהר⁸⁷.

(97) ב"ק צ, ב.

(100) ראה פסחים ק"ג, א.

(98) ראה אנציק' תלמודית (כרך יב) ערך (101) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק

ב"היום יום" ב חשון).

(ע' תרפא ואילך). וש"נ.

(99) ע"פ תהלים כ, ר-ח.

(84) נצבים ל, טו.

(86) משלי יד, לד.

(85) ראה שהש"ר עה"פ (שה"ש ה, ב) אני

(87) ראה ב"ב יו"ד, ב. תניא ספ"א.

ישנה ולבי ער.

אבל היו בזה שתי שיטות:

היתה שיטת המתיוונים — אלו שהלכו אחרי מלכות יון, שכבשה אז את כל השטחים, ועד שהיתה מושלת בכיפה⁸⁸, בכל העולם כולו,

שלכן צריך אמנם לדרוש את שלום העיר ולהתפלל בעדה "כי בשלומה יהי' לכם שלום"⁸⁹, אבל הם היו סבורים שלא צריך להתפלל בלשון הקודש, ולא "דרך העיר אשר בחרת בה והבית אשר .. לשמך"⁹⁰, ולא בנוסח שקבעו אנשי כנסת הגדולה, אלא צריך לדבר ביוונית, ובנוסח שלכל לראש ישא חן בעיני מלכות יון,

ואז, ע"י לימוד חכמה יוונית והנהגה בדרכי, כמו "מספר קומי"⁹¹ וכיו"ב — תהי' לו האפשרות להצליח למנוע גזירה, או בנוגע לגזירה שכבר קיימת רח"ל — לבטל אותה. ועד"ז ניסו בכ"כ תקופות באותה הדרך.

אך היו כאלו שהלכו בשיטה האמיתית — שלכל לראש, יהודי הוא יהודי, ורק לאח"ז הוא "דיפלומט", "יושב בשער המלך" ועוסק בצרכי ציבור וכו', ולכן מודיע לכתחילה שבשבת אינו יכול להופיע "בשער המלך", והשבת מתחיל אצלו — לא כמו אצל הגויים, להבדיל, שבת בבוקר, אלא ביום ששי אחר הצהריים, לקראת שקיעת החמה, ומסתיים בצאת הכוכבים לאחר יתר מעשרים וארבע שעות, ובמשך שעות אלו אין לו עסקים ב"שער המלך" (כמובן אם אין לזה שייכות לפיקוח נפשות וכו' וכו').

ורואים בפועל — שדוקא שיטה זו הביאה הצלחה בעסקנות בצרכי ציבור "בשער המלך".

יד. וכך היתה הנהגת מרדכי בהיותו "יושב בשער המלך":

על הפסוק⁹² "לעשות כרצון איש ואיש", איתא בגמרא⁹³: "לעשות כרצון מרדכי והמן" — כיון שהיו שם גם יהודים שהוצרכו סעודה כשרה.

וכל זה — למרות שמרדכי הוצרך להמן, שגם הוא הי' שר חשוב, ולאחרי כל הנשיאת חן של מרדכי, הי' להמן קירוב לאחשורוש המלך יותר מאשר למרדכי.

והענין בזה — שכדי להצליח אצל אחשורוש, יש צורך שאחשורוש ידע שישנם "איש ואיש", היינו, שישנה הנהגת המן, אבל ישנה גם הנהגת מרדכי, אשר, בידעו שישנו המן, ובידעו שהמן הוא גוי, ושר חשוב, ויש לו נשיאת חן וקירוב אצל אחשורוש יותר ממה שתהי' למרדכי, להבדיל — לא יותר על שלו, "לא יכרע ולא ישתחוה", אפילו אם זה לא יוסיף בהצלחה, ועאכו"כ כשדוקא עי"ז באה ההצלחה, כפי שרואים מכל סיפור המעשה.

טו. וכך מצינו לא רק בזמן מרדכי ואסתר, אלא גם בכ"כ תקופות בדברי ימי ישראל:

אלו שהיו הממוצעים בין ישראל לעמים, באו לגויים ואמרו "בריש גלי" ו"ביד רמה", שידעו שיהודים אנו, ו"יהודים" פירושו לא רק שנולדו לאם יהודי, אלא שגם בחיי יום היום הוא לכל לראש יהודי, ורק לאח"ז הוא מתפלל בשלום העיר והמדינה וכו',

ומסביר לו — שאדרבה: אם רוצים שתפלתו "בשלום העיר" תצליח, צריכה התפלה להיות תפלת אמת, וכדי שתהי' תפלת אמת — אסור לו להתחבא ב"מעיל" שאינו שלו, כדי שהגוי יחשוב שהוא לא יהודי אמיתי ("א פארגוי' אישטער איד").

וכפי שרואים בפועל — הרי זה נוגע לא רק לתפלה לפני הקב"ה, שכיון "שאמיתי הוא לפיכך לא כיזבו בו"⁹⁴, אלא סוכ"ס הרי זה נוגע גם להצלחה אצל הגויים, כי, כל אדם, אפילו בדבר שלא נוגע לו כ"כ, יכולים לרמותו בתחילת הענין, לזמן קצר, ובמקצת דברים, אבל אי אפשר לרמותו לתמיד ובתמידות ובכל הענינים (כהפתגם הידוע בזה), וכשתופס שמרמים אותו, אזי מאבד את כל האימון בו, כדברי הגמרא⁹⁵: "כך עונשו של בדאי שאפילו אמר אמת אין שומעין לו", ואז משתמש בו כדי צרכו, ושוב אין לו תפיסת מקום אצלו.

[ועוד נקודה בזה, שגם היא אינה נקודת טפל, אלא נקודת עיקר — שכאשר מתרגלים לדבר שלא כפי האמת, אפילו אם נותנים לזה שם עדין: "שפה דפלומטית" — הנה "הרגל נעשה טבע"⁹⁶, שאמירת אמת היא לאו דוקא, אפילו כאשר אין זה נוגע לגמרי לכל הענין, כך, שגם

88) ראה מגילה יא, סע"א. ובתוס' שם.
89) ירמ' כט, ז.
90) מלכים-א ח, מד. וראה שו"ע אדה"ז
91) ראה סוטה מט, ב.
92) אסתר א, ח.
93) מגילה יב, סע"א.
94) יומא סט, ב.
95) סנהדרין פט, סע"ב.
96) הרמ"ע מפאנו סל"ו. תניא ספי"ד. פט"ו (כא), (א). פמ"ד (סג, ב).

96) ראה שבילי אמונה נ"ד ש"ב. שו"ת הרמ"ע מפאנו סל"ו. תניא ספי"ד. פט"ו (כא), (א). פמ"ד (סג, ב).